

MAKING-UP PEOPLE: YOUTH, TRUTH AND POLITICS

Judith Bessant, Routledge, Oxford, 2021, 308 str.

Marko Kovačić 

Institut za društvena istraživanja
Zagreb
E-mail: marko@idi.hr

Recenzija knjige
Zaprimljeno: 14. 11. 2021.
Prihvaćeno: 15. 11. 2021.

Čitateljima koji prate znanstvene tekstove iz područja mladih ime Judith Bessant nije nepoznato. Riječ je o vrhunskoj australskoj znanstvenici koja već godinama spada u svjetski vrh istraživača mladih. Svojim člancima i knjigama ne samo da empirijski ilustrira različite društvene i političke fenomene koji se odnose na mlade (ili čiji su mladi akteri), već i na teorijskoj razini donosi inovacije u ovo interdisciplinarno pa čak i eklektično znanstveno polje. Knjiga *Making-up People: Youth, Truth and Politics*, objavljena 2021. pod egidom uglednog znanstvenog izdavača Routledge nije iznimka. Riječ je o vrhunskom djelu suvremene znanosti koje će sasvim sigurno postati jedno od nezaobilaznih tekstova relevantnih za razumijevanje fenomena mladosti, kako kroz povijesnu perspektivu tako i kroz fenomenološku prizmu.

O kvaliteti knjige svjedoče i recenzije najpoznatijih istraživača u području poput Johanne Wyn, Marie Grasso, Sharlene Swartz, Matta Henna ili Donatelle della Porte koji imaju samo riječi hvale za djelo ističući pritom posebice inovativnu epistemičku poziciju autorice. Naime, Bessant u svojoj knjizi koristi kombinaciju dvaju pristupa kako bi objasnila međuodnos mladih i političkoga. Ispreplitanjem povijesne metode i relacijskog pristupa, autorica precizno secira modernu politiku i načine na koji se mladi u njoj ogledaju, s posebnim naglaskom na pitanje njihove reprezentacije. Drugim riječima, Bessant u knjizi gustim opisima, preciznim analizama i inovativnim interpretacijama oslikava različite povijesne sekvence odnosa mladih i političkoga. Krećući od 18. stoljeća u kojem su mladi mogli zauzimati vojne i političke pozicije koje su iz perspektive 21. stoljeća nezamislive, preko poglavlja o Francuskoj revoluciji koja je pozicionirala mlade kao aktere promjena, autorica nas vodi kroz dvadeseto stoljeće i baca novi pogled na famoznu 1968. godinu, objašnjava karakteristike rodno emancipiranog *Widgies* pokreta i interakcije mladih i tržišta 1970-ih i 1980-ih godina da bi završila prikazom suvremenih društvenih pokreta poput *Fridays for Future*.

Međutim, inovativnost pristupa ne ogleda se u povijesnoj metodi, već u drugom dijelu epistemičkog mozaika – relacijskim pristupom. Bessant želi objasniti reprezentaciju mladih pri čemu se oslanja na učenja poznatog socijalnog psihologa Sergeja Moscovicia, a posebno francuske superzvijezde antropologije i sociologije – Pierrea Bourdieua. Ova dvojica autora koja su zadužila društvene i humanističke znanosti svojim razmišljanjima i idejama o reprezentaciji inspirirala su Bessant da svoj središnji argument izvede upravo na teorijskom temelju povezanom s njihovim idejama. Naime, polazna pretpostavka je da se suvremena kompleksna društva manje oslanjaju na izravno iskustvo, a više na medijsku, znanstvenu, umjetničku ili

stručnu interpretaciju fenomena. Ti društveni i politički fenomeni tako bivaju reprezentirani posredstvom agensa, što je ideja koju datira još od Platonove alegorije spilje, odnosno Aristotelova *mimesisa*. Shodno tome, sve što znamo o djeci i mladima koji su, kako autorica pokazuje, svoju interakciju s društvenim i političkim fenomenima imali oduvijek (iako knjiga pokriva taj međuodnos od 18 stoljeća nadalje), znamo posredstvom modernih znanstvenih ideja o mladima i tom međuodnosu.

S obzirom na manju količinu društvene i političke moći koje su mladi imali i koje mladi imaju oni ne mogu biti dovoljno utjecajan glas te se ne mogu emancipirati i samoobjasniti, već to za njih čine stručnjaci, medijski radnici i znanstvena zajednica. To omogućuje društvu uokvirivanje mladih kao problema, često zanemarujući kompleksnost mladosti i nositelja iste. Ovakav argument poziva na emancipaciju mladih i njihovo uključivanje u politiku – ne samo u procese donošenja odluka u formalnoj politici već i na sukreiranje javnog diskursa o njima samima. Kritizirajući redukcionizam koji se često dešava kada se skupine ljudi klasificira u kategorije, ali i praksu suvremene znanosti koja reprezentira mlade lišavajući ih nekih važnih karakteristika (autorica to naziva uzurpatorsko trbuhozorstvo, eng. *usurpatory ventriloquism*), Bessant zagovara stvaranje poticajnog okruženja u kojem mladi bez posrednika mogu o sebi reći ono što trebaju reći. Odatle i prvi dio naziva knjige, preuzet o Iana Hackinga – izmišljanje ljudi (eng. *making-up people*) – budući da povijest društveno-humanističke publicistike obilježava jaz između toga kako su djeca i mladi bili prikazivani i reprezentirani i realnosti života tih istih mladih. Bessant tvrdi da stručnjaci izmišljaju ljude svojim kategorijama pa je njezina misija dekonstruirati s tim povezanu politiku reprezentacije. Kako bi ostala dosljedna svom cilju, autorica odbacuje konvencionalni pristup istraživača mladih koji na početku daju polaznu definiciju mladosti uglavnom polazeći od dobne kategorizacije te koju nadograđuju sociološkim, ekonomskim, političkim, antropološkim ili kulturološkim uvidima.

Knjiga *Making-up People: Youth, Truth and Politics* 308 je stranica dugačko štivo koje je podijeljeno u devet poglavlja povrh uvoda i zaključka. U čitavoj knjizi nalazi se jedan grafikon, a nema ni jedne tablice što je indikator dosljednosti Bessantičinog argumenta da tablice reduciraju sadržaj. U nastavku donosimo kratki opis svakog od poglavlja.

Prvim poglavljem knjige Judith Bessant uvodi nas u teoriju reprezentacije. Osim što odgovara na pitanje zašto je reprezentacija važna i na što treba paziti kad se koristi, autorica nas upoznaje s glavnim teorijskim polazištima autora na temelju kojih gradi svoju argumentacijsku liniju. Počevši s Christine Griffin i njenom knjigom *Representations of Youth*, Bessant kritizira izostanak argumentacije važnosti same reprezentacije kao takve, zatim opsežno analizira Moscovicijeve uvide u reprezentaciju da bi poglavlje završila s Bourdieuom i njegovim osvrtom na reprezentaciju mladih.

U drugom poglavlju autorica se dotiče stare rasprave o naravi i konceptu politike i političkog. Budući da je koncept političkog centralna ideja knjige, Bessant daje pregled ideja političkih filozofa poput Hannah Arendt, Chantal Mouffe i Elizabeth Cohen kako bi oslikala kompleksnost reprezentacije te kritizirajući Arendtčin stav da mladi ne mogu i ne bi trebali biti politični, zagovara suprotnu ideju – mladi jesu i trebaju biti politični. Koketirajući s politikom priznanja (eng. *recognition politics*) Bessant emancipira mlade kao nositelje prava i kritizira paternalizam odraslih koji ih sprečava ili im otežava sudjelovanje u društvenoj i političkoj sferi.

S trećim poglavljem započinje kronološki prikaz mladih u različitim povijesnim zbiljnostima. 18 stoljeće obilovalo je mladim muškarcima koji su imali visoke polo-

žaje u vojsci i u političkim sferama. Od mladih osoba kao što su svima poznati Kralj George III, Nelson ili čak Napoleon očekivalo se da sudjeluju na čelnim pozicijama i u vojsci i u politici, što je praksa koja je danas gotovo nezamisliva. Čak je i Francuska revolucija, jedan od najvažnijih događaja u povijesti čovječanstva, bila vođena od strane mladih bez da je itko sumnjao u njihovu kompetentnost ili sposobnost samo zbog dobi. Ono što Bessant pokušava reći je da je suvremeno razumijevanje uloge mladih u društvu konzervativnije nego što je to bilo u 18. stoljeću. Danas su upravo kategorije "djeca" i "mladi" ograničavajuće dok su u 18. stoljeću kompetentnost i sposobnost bili važniji kriteriji za aktivno sudjelovanje u društvu i politici od puke dobi.

Četvrto poglavlje bavi se 19. stoljećem i društvenom reprezentacijom mladih kao problematičnih. Plejadom primjera Bessant ilustrira uspostavljanje hijerarhijskog društvenog sustava u kojem je dob jedna od važnijih determinanti. Djeca i mladi često su portretirani negativno, kao nedovoljno zreli te u raskoraku između društvenih normi i bioloških ograničenja (pristup koji je popularizirao američki psiholog Stanley Hall).

Uzlet i javna prepoznatljivost *Widgies* subkulture glavna su tema petog poglavlja čime autorica ulazi u dvadeseto stoljeće. Naime, sredinom dvadesetog stoljeća u Australiji i Novom Zelandu javlja se pokret djevojka koje su dekonstruirale klasične obrasce ženstvenog i činile stvari koje su bile rezervirane za muškarce (nosile su kratke frizure i usku odjeću, pušile, odlazile na *rock and roll* koncerte i okupirale javni prostor). Prikazom ove subkulture autorica čini dvije stvari: prvo, pokazuje mačistički i patrijarhalni pogled na mlade u prvoj polovici dvadesetog stoljeća te drugo – emancipira dekonstrukciju rodnih uloga.

U šestom poglavlju Bessant se bavi šezdesetim godinama dvadesetog stoljeća i daje prikaz studenata koji su obilježili ovo povijesno razdoblje prosvjedima i političkim akcijama. Autorica kritizira društvene znanstvenike koji su u tekstovima često pokušavali depolitizirati ove aktivnosti proglašavajući studente impulzivnim, nesmotrenim, infantilnim. Njihovi narativi, kako Bessant tvrdi i potkrepljuje brojnim primjerima, nisu utemeljeni na istini te stoga poziva na objektivniju analizu studentskog djelovanja sredinom prošlog stoljeća.

U sedmom poglavlju koje pokriva razdoblje 1970-ih i 1980-ih godina, autorica prikazuje problematiku fokusa na tržište koja se stvara negdje u tom periodu. Pod utjecajem vlada i financijskih institucija mladi su još jednom portretirani kao problem, pa se stvarao narativ nezaposlenih mladih umjesto nezaposlenosti mladih. Naime, Bessant tvrdi da su upravo strukturne karakteristike tržišne ekonomije na kraju 20. stoljeća proizvele disrupciju ekonomskih obrazaca kada se fokus s rada prebacio na profit. Ta je promjena uzrokovala nepovoljnu situaciju za mlade pa je, umjesto da odgovorni priznaju krivnju, počelo optuživanje i krivljenje mladih kao odgovornih za nemogućnost pronalaska posla.

Osmo poglavlje bavi se suvremenim pokretima mladih i važnošću njihovog političkog aktivizma. Suvremeni medijski diskurs, iako na prvi pogled podržava aktivnosti mladih, zapravo ih i dalje reprezentira kao polu-odrasle kojima nedostaje iskustva, kognitivnih vještina, samokontrole i mogućnosti prosudbe. Bessant tvrdi da takva reprezentacija ne odgovara istini budući da mladi pokazuju zavidnu sposobnost samoorganizacije, korištenja novih tehnologija i artikulacija što je posebno vidljivo u organizaciji klimatskih prosvjeda u kojima su glavni akteri.

Deveto i posljednje poglavlje sistematizira diskrepanciju reprezentacije djece i mladih i njihovih stvarnih životnih poduhvata. Bessant se još jednom poziva na

politiku priznanja i odaje počast mladima koji svojim djelima svjedoče da jesu politični i da politika pripada i njima. Obračunava se s redukcionistima poput Halla i Arendt te argumentira o nužnosti uključivog pristupa javnoj i političkoj sferi za sve zainteresirane aktere.

Iz prikazanog je sasvim jasno da se autorica pišući ovu knjigu teorijski informirano, metodološki precizno i argumentacijski hrabro odlučila obračunati s kolegama i kolegicama znanstvenicima, medijskim radnicima i stručnjacima za javne politike koji ignoriraju kompleksnost mladih kao specifičnog društvenog i političkog aktera. Bessant pritom naglašava važnost multiperspektivnosti, ali i davanja glasa marginalnim skupinama. Nadalje, poziva na inkluzivne prakse respektiranja mladih te upozorava na važnost kritičkog stava prema dominantnim diskursima koji su isključivi. Da knjiga *Making-up People: Youth, Truth and Politics* nije toliko strukturirano i informirano napisana kritičari bi je mogli proglasiti aktivističkim pamfletom, no ona ide mnogo dalje od toga. Ona je prikaz mogućnosti i poziv kreatorima javnih i političkih diskursa na samokritičnost. Ona je djelo koje treba pročitati svaki građanin zainteresiran za tematiku mladih.